

Gezgin Periler

(Bir Ankara dergisi için isim önerisi)

Serdar Koç

Su perileri Ankara'yı o kadar çok gezmiş ki, halk arasında "gezgin periler" diye anılır olmuş. Neyse, biz onlara gezgin su perileri diyelim şimdilik.

Ankara'nın üçüncü belediye başkanı Asaf Bey (Şehremini Asaf Bey) tarafından, 1923-24 yılında yeni başkent inmarı ve güzelleştirilmesi çalışmaları çerçevesinde, İtalya'dan fiskiye bir havuz sipariş edilir. O dönem Avrupa'sının en görkemli fiskiye havuzlarından birini Napoli Belediyesi'nin başkentimize armağan ettiği söylenir. Güzel bir rastlantıyla Başkent ile yaşıttır bu armağan.

{ İlk geldiğinde Hacettepe Parkı'na yerleştirilmiş, sonradan Yenişehir semtinde yer tutmuş bir süre. Daha birçok yerde sergilenmiş: Kızılay Meydanı -o zamanki adıyla Tosbağa Yatağı-, Ulus -şimdiki Gençlik Parkı'nın önü-, tekrar Hacettepe Parkı, oradan da belediyenin depolarına... Ardından Tandoğan... Yine depo... Cernmodern... }

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin bugün bulunduğu alan, 1920'lerde Tacettin Mahallesi'nin devamı bir tepedir. Bu tepenin bir bölgesi Cumhuriyet'in ilk yıllarında park olarak düzenlendiğinde (1923-24) gönderilen perili heykel de burada yerini alır.

1925-30 yıllarında ise şimdiki Kızılay'da boş bir araziye getirilip yerleştirilir. O zamanlar buraya Kızılay denmiyordu. Ne anlama geliyorsa, 'Tosbağa Yatağı' diye biliniyor. Kent Ulus'tan bu tarafa doğru yenilerde büyümeye başlamıştı ve bundan ötürü halk arasında çoğunlukla Yenişehir diye anılıyordu. Ulus'tan ötesi yeni şehirdi çünkü. O günlere ait kartpostallarda ve fotoğraflarda genellikle Yenişehir diye yazar. 'Riyaseti Cumhuriyet Mızıkası' havuzun çevresinde konserler verirdi ve halk, 'havuz başı' derdi buraya.

1929'da sonradan alana adını verecek olan Kızılay binasının yapılması, yeni bulvarların açılması ve 1930'da Güven Park ve içerdiği azametli heykellerin planlanmasıyla 'Havuz Başı' tarihe karışır.

Heykel bu kez de buradan Ulus'a taşınır. O zaman henüz Gençlik Parkı yoktur, şimdiki Ulus Kapısı'nın olduğu yerdeki çukur alana yapılan havuzu süsler su perileri. Ulus'ta konulduğu yerin o zamanki adı da Ayyıldız Parkı'dır, 2. Evkaf Apartmanı karşısı. Gençlik Parkı hizmete girince, heykel Hacettepe Parkı'na geri götürülür.

1946'da kahramanımız heykel, yine Hacettepe'de, bugünkü bayrak direğinin olduğu yerdeki parktır. Ardından buralar istimlak edilip de park üniversitenin arka bahçesine dönüşünce, bahtsız heykel doğrudan belediye depolarını boylar.

1960'ların sonlarında şair ve gazeteci Halil Soyuer'in hatırlayıp da Belediye Başkanı Ekrem Barlas'a, "Su Perilerini bulun ve uygun bir yere koyun" çağrısı yapmasıyla, periler aranır ve belediyenin bir deposunda bulunur. Her ne kadar baş kısmındaki kimi parçalar kaybolmuş olsa da, armağan heykelimiz Tandoğan meydanına yaptırılan havuzun ortasına yeniden yerleştirilir.

Demem o ki, perilerin, gitmediği, daha doğrusu sürülmediği semt kalmamış Ankara'da.

(Bilgiler o kadar bölük pörçük ve tarihler öylesine karmaşık ki, sıralamada yanılıyor olabilirim.)

1992'de, bitmek tükenmek bilmeyen metro çalışmaları başlayınca, bir çok değerli heykel ve malzemeler gibi, 'Perilerimiz' de Ankara Belediyesi'nin depolarında çürümeye terk edilir. Yıllar sonra yine bir gazeteci, Ateş Yalazan'ın, Hürriyet Ankara'da heykelin akıbetini sorup Ankaralılarından yardım istemesi üzerine, heykel yeniden bulunur, hasar gören kısımları heykeltıraş Metin Yurdanur tarafından yapılandırılır ve 20 Aralık 2010 tarihinden itibaren, Sıhhiye'de Adliye Sarayı'nın arkasındaki Cernmodern adlı kültür merkezinin önünde kendini yeniden yaratır. Yarattır yaratmasına da, ne var ki periler 'sularını' yitirmişti artık. Nedense söz verilen havuz bir türlü yapılmaz. Yani bundan böyle onlara 'susuz su perileri' mi, 'sürgün su perileri' mi, 'sürgün ve susuz su perileri' mi, 'gezgin su perileri' mi, yoksa 'hem susuz, hem gezgin, hem sürgün su perileri' mi demeli? Adını siz koyuverin gayrı!

Değişik yerlerinden su püsküren çok parçalı heykel, bir havuz içinde sergilenen şekilde tasarlanmış da, ona sebep; 'Susuz Su Perileri'...

Eller üzerinde taşınan fiskiye perilerden su fışkırır, ayaklarının dibinde oynayan Eros'lar havuzu dalgalandırır... Dökme bronzdan fiskiye su perileri ve eros heykelleri süslerdi...

(...)

Tevekkül...

önceliğini kabullenmekten başka bir şey gelmez elimden

aklımdan geçeni... bilmişçesine susa kaldım

dertleşme özlemi depreştiğinde

Ankara aralığında ay vakti

... uzanıp öpmek istedim sesinden

-sevecen ve iyi-

...bir ırmak aktı saatler boyu

yağmur sonrası şarap vakti

... başımda omzunun efsunu

sohbet hırkasına sarınıp hasretle-

dağlı kalbimi okumuştun

ay-seher vakti...

... turnalar katarlanmıştı ardınca

mana yarılıp sözcük çiçeklenmiş

sözün sapağında soluklanmıştık

ah! upuzun bir boşluk ötesi...

Serdar Koç (Deliler Teknesi, edebiyat-sanat dergisi, mart nisan 2009, sayı 14) (KÜLEFİL, Kanguru Yayınları, Şubat 2015)

